

(oud)

Vakdidactiek 1^e jaar

Leerplan

Het traditionele leerplan in het lager en voortgezet onderwijs hield doorgaans het volgende in:

- de leerstof van elk vak (aard en omvang)
- de verdeling van de leerstof over de leerjaren
- een urentabel
- een boekenlijst
- een overzicht van schooltijden en vakanties

De term leerplan verwees in oorsprong alleen naar een opsomming van organisatorische en juridische regels met betrekking tot de <inhoudelijke> vormgeving van het onderwijs en was het Nederlandse equivalent van het Angelsaksische begrip curriculum.

Maar langzamerhand werd met de term leerplan steeds méér bedoeld omdat men aan het onderwijsleerproces allerlei nieuwe facetten onderkende waarvan de beschrijving noodzakelijk werd geacht.

Onderwijsleerplan

Ter onderscheiding van de voornoemde historisch gegroeide inhoud van het begrip leerplan spreekt men tegenwoordig ook wel over onderwijsleerplan. Onder onderwijsleerplan verstaat men het nationale plan met betrekking tot een bepaalde type onderwijs

Een onderwijsleerplan is een “ een nationaal plan waarin de doelstellingen en de functies van het onderwijs worden omschreven, de onderwijsniveaus en schooltypen worden onderscheiden en de criteria voor het opstellen van schoolwerkplannen voor afzonderlijke groepen van scholen worden gespecificeerd”.

Om in een concrete school de rationele planning van onderwijsleersituaties mogelijk te maken (aan de hand van de in het onderwijsleerplan opgenomen punten) beschikt men over het schoolwerkplan (waarmee de inhoud van het moderne curriculumbegrip het meest overeenkomt).

Schoolwerkplan

Het woord schoolwerkplan dateert uit de periode van de jaren '70 en is bekend geworden door een veelvuldig gebruik in allerlei nota's (waaronder de Contourennota).

Het schoolwerkplan is een voor 'anderen' consulteerbaar document waarin de school haar algemene doelstellingen en lesinhouden uiteenzet (onderwerpen die ook al in het traditionele leerplan voorkwamen). Daarnaast betrekken de opstellers ook methoden, media, organisatievormen van leren en onderwijzen alsmede de voor het onderwijs relevante evaluatievormen in hun didactische overwegingen, overwegingen die idealiter zouden moeten leiden tot onderlinge samenhang in doelen, wegen en middelen.

Wenselijke indeling:

-algemeen gedeelte: de school beschrijft haar uitgangspunten en doelstellingen, de schoolorganisatie, de visie op inhouden, werkvormen, toetsing, rapportage e.d.

-bijzonder gedeelte: alle onderwijsleergebieden worden volgens een bepaalde volgorde (bij voorbeeld: doel >> beginsituatie >> leerstof >> werkwijzen >> evaluatie) in kaart gebracht

-praktijkgedeelte (planningsgedeelte): voor een bepaalde periode geeft de school aan welke bijzonder activiteiten in groepen of in klassen zij voornemens is te organiseren maar ook “plant” de school hier zaken van verschillende aard die het groeps- of klassegebeuren overstijgen.

Streaming

Bij streaming wordt de heterogene aankomende groep leerlingen opgedeeld in relatief homogene groepen op grond van een intelligentie- of prestatiescore of groot leervermogen. In de praktijk geldt dan een indeling vooraf van bepaalde groepen die homogeen worden geacht te zijn. Het is een vorm van interklassikale <en externe> differentiatie. Men spreekt ook wel over niveauklassen.

Setting

Bij setting of vakniveaudifferentiatie heeft de indeling van leerlingen alleen betrekking op een klein aantal vakgebieden. In de praktijk, en afhankelijk van de grootte van de school, deelt men bepaalde leerlingen die uitblinken in één vak of in enkele vakken bij elkaar in.

Tracking

Hieronder verstaat men de toewijzing van leerlingen aan verschillende klassen of cursussen in één school aan het begin van het schooljaar of na enige tijd. Een voorbeeld in Nederland zou zijn het Gymnasium met een A- en B-afdeling.

Niveaus van onderwijsplanning

Onderwijs wordt gepland op verschillende niveaus. In sommige didactische teksten wordt onderscheid gemaakt op drie niveaus:

- het niveau van de overheid: macro
- het niveau van de school: meso
- het niveau van de leerkracht: micro